

До Спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04
у Західноукраїнському національному університеті
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а

ВІДГУК

офіційного опонента

Биркович Тетяни Іванівни

на дисертацію

Кравчука Віталія Леонтійовича

на тему «Вплив чуток на адміністративний благоустрій держави»,

поданої на здобуття наукового ступеня

кандидата юридичних наук за спеціальністю

12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне
право

Ступінь актуальності обраної теми. У сучасних умовах глобалізованого інформаційного простору відомості набули значення стратегічного ресурсу, співмірного за своєю цінністю з матеріальними та фінансовими активами. Інформація безпосередньо впливає на суспільні настрої, формує громадську думку та визначає рівень довіри до органів державної влади, їхніх рішень і діяльності державних інституцій. У цьому контексті особливої актуальності набуває феномен чуток – неофіційних і здебільшого неперевіраних повідомлень, що швидко циркулюють у соціальному середовищі та здатні зумовлювати значні наслідки в адміністративній, соціальній і політичній сферах.

Чутки як соціально-комунікативне явище є предметом міждисциплінарних досліджень. Водночас їх вплив на публічне управління та державну політику досі недостатньо осмислений у межах адміністративно-правової науки. Зокрема, недостатньо вивченими залишаються питання впливу чуток на ефективність управлінських рішень, функціонування органів

публічної влади, рівень легітимності держави та стабільність адміністративного устрою.

Чутки можуть виступати як чинником консолідації суспільства, так і каталізатором деструктивних процесів. Вони здатні провокувати масову паніку, спричиняти соціальну напругу, підривати авторитет органів влади, ускладнювати реалізацію державних рішень та дестабілізувати систему публічного управління. Особливо небезпечним цей феномен стає в умовах політичних криз, воєнного стану, масштабних реформ, надзвичайних ситуацій чи інших суспільних потрясінь, коли зростає вразливість населення до маніпулятивних впливів.

Актуальність дослідження посилюється й трансформаціями комунікаційного середовища в умовах цифровізації. Соціальні мережі, месенджери та інші електронні комунікаційні інструменти багаторазово прискорили циркуляцію відомостей, розширили канали їх поширення та ускладнили процеси перевірки достовірності. Це створило нові можливості для масштабного та прихованого поширення чуток, а відтак – і нові загрози для інформаційної та адміністративної безпеки держави.

Окрему небезпеку становить використання чуток як інструменту інформаційно-психологічного впливу в межах внутрішніх політичних протистоянь або зовнішніх інформаційних операцій, спрямованих на підрив державності. У таких випадках чутки стають засобом дискредитації органів влади, саботування реформ, розхитування суспільної стабільності та зниження довіри населення до державних інституцій.

Отже, комплексне наукове дослідження чуток у контексті адміністративного устрою держави є необхідним як для розширення теоретичних засад адміністративно-правової науки, так і для вироблення практичних механізмів протидії деструктивним інформаційним впливам. Формування ефективної державної інформаційної політики має передбачати не лише поширення достовірних відомостей, а й превенцію маніпуляцій,

фейків та чуток, що становлять загрозу соціальній стабільності, громадській безпеці та ефективності державного управління.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано у межах загальнодержавних стратегічних документів, які визначають пріоритети розвитку інформаційної політики, забезпечення національної безпеки, реформування публічного управління та удосконалення адміністративно-правових механізмів реагування на інформаційні загрози. Зокрема, дослідження проводилося в контексті реалізації положень Стратегії інформаційної безпеки, затвердженої Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021, Стратегії воєнної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 25.03.2021 р. № 121/2021, Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. № 1351-р).

Достовірність, обґрунтованість і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій. Достовірність положень, викладених у дисертації, забезпечується чітким формулюванням мети, належним визначенням об'єкта та предмета дослідження, а також логічною структурою роботи, яка охоплює ключові аспекти наукової проблематики, зокрема вплив чуток на адміністративний благоустрій держави. Отримані результати наукового дослідження слугують підґрунтям для формулювання висновків, рекомендацій та узагальнень, що мають значну теоретичну та практичну цінність.

На підставі всебічного та ґрунтовного опрацювання широкого кола джерельної бази, включаючи наукові праці в галузі адміністративного, інформаційного права, аналітичні напрацювання фахівців і експертів, а також результати комплексного аналізу еволюції законодавства, дисертантом отримано достовірні, теоретично й методологічно обґрунтовані наукові результати, що характеризуються наявністю елементів наукової новизни та

відповідають сучасним вимогам наукових досліджень. Передусім йдеться про першість у: 1) формулюванні авторського визначення поняття «адміністративний благоустрій», як комплексу системно організованих управлінських заходів, що здійснюються органами публічної адміністрації, з метою формування доступних, необхідних та дієвих правових відносин між особою, громадою, суспільством з однієї сторони та владним суб'єктом з іншої; 2) обґрунтуванні, що зміст і структура механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам охоплює поєднання нормативно-правових засад, організаційно-інституційних елементів та практичних заходів реалізації; 3) пропозиції оптимального підходу до удосконалення інституційного механізму протидії дезінформації, що полягає у посиленні статусу та розширенні функціональних можливостей Центру протидії дезінформації при РНБО, закріпивши його як головний координаційний орган у сфері боротьби з дезінформацією та інформаційними загрозами з одночасним визначенням чіткого розподілу повноважень між іншими органами державної влади.

Заслуговує на увагу висновок Кравчука В. Л. про те, що «інформація виступає стратегічним ресурсом у процесі формування адміністративного благоустрою держави. Її ефективне використання забезпечує підвищення результативності державного управління, зміцнення суспільної довіри до органів влади та поліпшення рівня життя громадян» (ст. ст. 43-44 дисертації).

Становить науковий інтерес аргументи здобувача на користь тези, що «розвиток інформаційного суспільства та цифрових технологій вимагає від законодавства більшої гнучкості та адаптивності, здатності реагувати на динамічні зміни в інформаційних відносинах і забезпечувати баланс між стабільністю кіберпростору та впровадженням інноваційних рішень» (ст. ст. 51-52 дисертації).

Увагу привертає позиція дисертанта про те, що «юридична відповідальність може стосуватись різних категорій осіб: від звичайних громадян, які свідомо поширюють неправдиві відомості, до журналістів,

представників ЗМІ та адміністраторів інтернет-ресурсів, які не підтримують професійні стандарти та свідомо сприяють поширенню дезінформації тощо» (ст. 165 дисертації).

У контексті дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правової стійкості до інформаційних загроз варто відзначити висновки Кравчука В. Л. щодо необхідності застосування системного підходу, який поєднує вдосконалене правове регулювання, належну інституційну спроможність органів державної влади та високий рівень цифрової грамотності суспільства. У цьому контексті показовими є приклади США, Німеччини, Естонії, Ізраїлю та Франції, де активно реалізуються національні стратегії кібербезпеки, створюються спеціалізовані органи для боротьби з інформаційними атаками, а також розробляється сучасне законодавство у сфері захисту персональних даних і регулювання контенту в інтернеті.

Таким чином, положення, що становлять наукову новизну, подано коректно та в повному обсязі, а їх кількісні й змістові характеристики відповідають чинним нормативним вимогам. Позитивної оцінки заслуговують як окремі результати дослідження, так і сформульовані у дисертації висновки, пропозиції та рекомендації Кравчука В. Л., які становлять суттєвий науковий і прикладний внесок у розвиток та вдосконалення адміністративного законодавства України з урахуванням кращих міжнародних підходів.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Основні висновки та рекомендації, які містяться в роботі, можуть бути використані в:

– науково-дослідній діяльності – для подальших наукових досліджень у сфері адміністративного права та інформаційного права щодо впливу інформаційних явищ (зокрема чуток) на діяльність органів публічної адміністрації та формування суспільної безпеки;

– нормотворчій діяльності – при розробленні та вдосконаленні нормативно-правових актів, спрямованих на протидію поширенню

недостовірної інформації, що може негативно впливати на стан адміністративного благоустрою та публічний порядок у державі;

– правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності дій органів публічної адміністрації у сфері інформаційного реагування, управління кризовими комунікаціями, забезпечення громадського порядку та недопущення деструктивного впливу чуток на управлінські процеси;

– освітньому процесі закладів вищої освіти – для розробки навчальних програм, навчально-методичних комплексів, монографій, навчальних посібників та підручників із дисциплін «Адміністративне право», «Актуальні питання адміністративного права та процесу», «Інформаційне право».

Повнота викладення результатів наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Ознайомлення з науковими публікаціями здобувача за темою дисертації дозволяє констатувати, що наукові праці Кравчука В. Л. повністю відображають основні результати його дисертаційного дослідження. Кількість, обсяг та наукова якість опублікованих робіт відповідають нормативним вимогам і рекомендаціям щодо забезпечення повноти висвітлення результатів дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Наведені публікації свідчать про те, що наукові та практичні результати дослідження здобувачем отримані самостійно та опубліковані до захисту дисертації. У разі використання наукових праць інших авторів, законодавчих актів України та інших джерел інформації у дисертації на них наведено відповідні посилання.

Наукові положення, вагомі розробки та результати дослідження опубліковані дисертантом у виданнях відповідно до нормативних вимог Міністерства освіти і науки України. Основні положення та результати цього дослідження відображені в 11 наукових публікаціях, з-поміж яких 4 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України, 1 стаття – у виданні іноземної держави та 6 тез доповідей на міжнародних конференціях.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Аналіз змісту наукової роботи Кравчука В. Л. дозволяє прийти до висновку, що всі розділи та підрозділи дисертації, висновки і положення, що винесені на захист, викладені послідовно і логічно, із знанням теорії і практики у сфері визначення впливу чуток на адміністративний благоустрій держави.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Кравчука В. Л., слід зауважити, що окремі його положення, висновки та рекомендації мають дискусійний характер і потребують подальшого теоретичного обґрунтування для їх повного та однозначного сприйняття.

1. У підрозділі 1.2. «Правове регулювання інформаційного простору» дисертант обґрунтовує, що національне законодавство України у сфері інформації загалом відповідає європейським та міжнародним стандартам, однак проведений ним аналіз фактично обмежується лише положеннями Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Виходячи цього, залишається поза увагою зміст інших ключових міжнародно-правових документів, зокрема актів Ради Європи, документів ОБСЄ, ООН та нормативно-методичних матеріалів ЄС, які безпосередньо стосуються регулювання інформаційного простору та протидії інформаційним загрозам, що свідчить про недостатню повноту міжнародно-правового аналізу.

2. Аналізуючи різновиди та функції чуток (підрозділ 1.4.), автор недостатньо уваги приділяє класифікації різновидів чуток і визначення їхніх функцій під час воєнного стану.

3. На ст. 129 дисертації Кравчук В. Л. зазначає, що «..для підвищення ефективності механізму необхідним є не лише забезпечення ресурсами та технічними засобами, а й постійне підвищення кваліфікації персоналу, розвиток міжвідомчих протоколів обміну інформацією». Разом з тим, під час публічного захисту хотілося б почути аргументацію дисертанта щодо того, яким чином на практиці має забезпечуватися підвищення кваліфікації

персоналу та розвиток міжвідомчих протоколів обміну інформацією для підвищення ефективності механізму адміністративно-правового забезпечення протидії чуткам?

4. У підрозділі 3.1. «Проблемні аспекти підвищення ефективності протидії дезінформації та шляхи їх вирішення» автор порушує проблему балансування між цензурою в соціальних мережах і свободою вираження поглядів під час війни: з одного боку, блокування небезпечного контенту розглядається як необхідний засіб захисту національної безпеки, а з іншого – існує ризик необґрунтованого обмеження доступу до важливої інформації та спотворення реальної картини воєнних подій. Звідси виникає логічне питання: де проходить допустима межа між законним обмеженням контенту в соціальних мережах в інтересах національної безпеки та порушенням свободи вираження поглядів під час воєнного стану?

5. На ст. 195 роботи здобувач наголошує, що «агресивні інформаційні кампанії не обмежуються лише територією України, а мають транскордонний вплив, впливаючи на політичну стабільність та суспільну довіру в інших державах». Відповідно є необхідність уточнити, які міжнародно-правові механізми можуть бути застосовані для протидії транскордонним агресивним інформаційним кампаніям, що загрожують політичній стабільності держав?

Водночас висловлені зауваження та дискусійні положення відображають складність і багатогранність тематики дослідження, не мають принципового значення та не впливають на оцінку високого рівня виконання дисертаційної роботи, її наукову обґрунтованість та практичну цінність.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Висловлені зауваження не впливають на загальне позитивне оцінювання проведеного дослідження, а наукова діяльність здобувача заслуговує схвальної оцінки та підтримки.

Дисертаційне дослідження на тему «Вплив чуток на адміністративний благоустрій держави» є самостійною завершеною науковою працею, у якій

сформульовано нові науково обґрунтовані положення та отримано практично вагомі результати.

Актуальність теми дисертаційного дослідження, ступінь наукової обґрунтованості отриманих результатів та повнота їх висвітлення в опублікованих працях відповідають установленим нормативним вимогам. Дисертація та автореферат оформлені у відповідності до вимог, затверджених МОН України. Автореферат повністю корелює зі змістом дисертації і не містить положень, що відсутні у її основному тексті.

Робота відповідає науковій спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Отже, вищевикладене дозволяє зробити загальний висновок, що дисертація Кравчука Віталія Леонтійовича на тему «Вплив чуток на адміністративний благоустрій держави» відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри філософії і педагогіки
Київського національного університету
культури і мистецтв

Тетяна БИРКОВИЧ

Підпис Т. Биркович

В.О. президентка КНЦК, Л. У. Камарницька